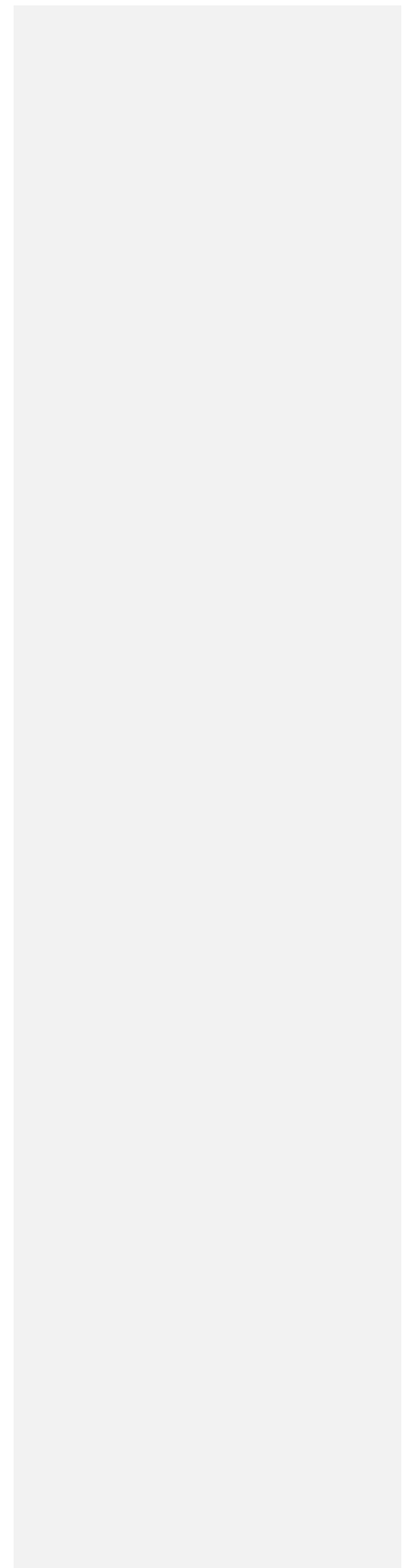

S-studenters högskolepolitiska program

Förord

Skolsystem 2

- Förskola 2
- Grundskolan 3
- Fritidshemsverksamhet 4
- Gymnasieskolan 5

Livslångt lärande 6

- Inledning 6
- Folkbildning 6
- Folkhögskola 7
- Vuxenutbildning 7
- Komvux 8
- SFI 8
- Yrkehögskolan 8
- Omställning och kompetensförsörjning 9

Högre utbildning som samhällsbyggnad 10

- Autonomi och statlig styrning 11
- Kvalitetssäkringssystem 12
- Resurstilldelningssystem 12
- Arbetslivsanknytning 13
- Forskningspolitiken 14
- Doktorandutbildningen 15
- Studentinflytande 17
- Sommarkurser och treterminssystem 18

Vägen in till högskolan, genom och ut ur högskolan 18

- Akademi i hela landet 19
- Breddad rekrytering och breddat deltagande 20
- Ett breddat antagningssystem 20
- Breddat deltagande 21
- Trygghet under utbildningen 21
- Studiemedel 21
- Studiemiljö och hälsa 23
- Bostäder för studenter 24
- Ett systematiskt arbete mot diskriminering 24

Förord

Målet om jämlik, jämställd och solidarisk värld är den demokratiska socialismens och därmed socialdemokratiska studentförbundets mål. Denna jämlikhet förutsätter jämlik utbildning och bildning genom hela livet. Bildning och utbildning leder oss till kunskap och frihet som ger oss verktyg att syna och förändra de maktstrukturer som påverkar våra liv. Vi menar att alla människor behöver och har förutsättningar för att bilda och utbilda sig. Utbildning syftar till att ge individen en viss uppsättning kompetenser medan bildning är namnet på den process som utvecklar själva människan.

Ett framgångsrikt utbildningssystem ger människor redskap att förändra sina egna och andras liv. Dess betydelse för samhällsbyggnaden kan och ska inte underskattas. S-studenter ser ett ambitiöst program för en kraftig höjning av befolkningens utbildningsnivå som ett viktigt steg för en långsiktigt hållbar tillväxt som kan säkra Sveriges framtid som välfärdssamhälle. Kombinerat med insatser för stärkt jämlikhet och kvalitet i för- och grundskola, allmän gymnasieskola och en kraftig utbyggnad av Komvux, yrkeshögskolan och folkhögskolan krävs en permanent utbyggnad av den högre utbildningen. Alla delar i utbildningskedjan måste fungera eftersom utbildningskedjan inte kan bli starkare än sin svagaste länk.

Det här är Socialdemokratiska studentförbundets högskolepolitiska program som omfattar hela utbildningskedjan. Programmet är skrivet med ambitionen att peka ut en tydlig ideologisk riktning och dagsaktuella reformer med möjlig genomförbarhet på kort sikt.

Skolsystem

Inledning

Ett väl fungerande skolsystem är avgörande för samhället i stort och med en jämlik skola ökar förutsättningarna för att fler från studieovana hem kan söka sig till och genomföra en högre utbildning. Det är inte bara skolan och gymnasiet som lägger grunden för att fler från studieovana hem ska ta steget till en högre utbildning, utan arbetet börjar redan i förskolan. Hela utbildningskedjan måste fungera, från förskola till akademi, för att kunna skapa lika möjligheter till högre studier för alla elever.

Förskola

Förskolan är en viktig utbildningsform och behöver byggas ut. Alla barn, oavsett föräldrarnas sysselsättning eller inkomst ska ta del av en avgiftsfri förskola. Även förskola på obekväma tider sak finnas avgiftsfritt. Alla barn har rätt till en god social och kognitiv utveckling. För det behövs en högkvalitativ förskola med god bemanning med personal med rätt kompetens. Alla barn över 2 år ska delta i förskolan i den mån som åldern tillåter. Det finns också ett tydligt samband mellan elevernas sociala bakgrund och deras skolresultat. Föräldrarnas utbildningsnivå och inkomstnivå avgör i stor utsträckning barnens skolresultat. Förskolan i Sverige har gjorts allt mer heltäckande och fler barn än någonsin går i förskola. Ändå är alltför många barn inte inskrivna, barn som ofta skulle behöva förskolans pedagogiska och sociala stöd allra mest. Detta påverkar eleverna redan första dagen i skolan och för resten av livet. Samverkan mellan förskola, sjukvård och kommun sker idag i alltför liten grad. Barngrupperna är också idag alltför stora, såväl tryggheten för barnen som pedagogiken blir lidande. Vi har idag en stor brist på utbildad personal, såsom förskolelärare, vilket leder till brister i arbetsmiljön både för personal såväl som för barn. Så ska det inte vara. S-studenter är helt övertygade om att de allra bästa insatserna för att minska dessa kunskapsklyftor börjar redan i förskolan.

S-studenters reformförslag är följande:

- Inför skolplikt för alla barn från 2-årsåldern
- Rätten till förskola på obekväma arbetstid ska införas och ska gälla alla barn
- Statsbidraget och riktade åtgärder för att minska barngrupperna ska utökas och öka kvalificerad personal ska utökas.

Grundskolan

En socialdemokratisk utbildningspolitik handlar om att skapa jämlika förutsättningar så att utfallet inte är beroende av elevens bakgrund. Grundskolan måste vara likvärdig och kompensatorisk. De senaste årens

David Stenvall 2017-4-28 19:05

Kommentar [1]: Varför 2 år? En successiv avtrappning med löpande utvärderingar borde vara bättre.

nationella utbildningspolitik har skapat en situation där elevernas bakgrund i större utsträckning avgör vilket skolresultat de får. Därmed segmenteras de skillnader som finns mellan elever med olika bakgrund i grundskolan.

Det fria skolvalet har sedan det infördes på ett fundamentalt sätt förändrat förutsättningarna för den svenska skolan och står i direkt motsättning till den socialdemokratiska idén om en likvärdig och kompensatorisk skola. Det fria skolvalet leder till att välutbildade och resursstarka målsmän väljer bort skolor med blandad social sammansättning, vilket leder till att de så kallade kamrateffekterna vid dessa skolor sätts ur spel. Skolresultaten vid de bortvalda skolorna sjunker och likvärdigheten i den svenska skolan som helhet minskar.

Grundskolornas upptagningsområden bör vara huvudprincipen för hur skolor skaffar sig elevunderlag. Möjligheten att välja en skola med en annan pedagogik än den befintliga inom upptagningsområdet ska finnas. Kösystemet till dessa skolor ska vara ett gemensamt och transparent sådant, ingen skola kunna välja bort elever. Hårdare krav mot friskolornas otransparanta kösystem behövs.

Sverige är det enda landet i världen som tillåter helt oreglerade vinstuttag från skolor som finansieras med gemensamma skattepengar. Vinstjakten i skolan leder till sämre kvalitet i form av lägre lärartäthet och fler obehöriga lärare. Därutöver har vinstjakten lett till betygsinflation som skapar olikvärdiga chanser för unga att ta sig in på högskolan. Därför måste vinstjakten i skolan stoppas och möjligheten att plocka ut vinster i skolan strypas.

Skolpengssystemet behöver även avvecklas. Att skolpengen som idag är knuten till varje enskild elev motverkar en likvärdig skola. När en skola blir bortvald försvinner resurser för varje elev som förloras och de skolorna får då sämre förutsättningar att klara sin uppgift och hamnar lätt i en nedåtgående trend. Det leder också till arbetsmiljöproblem för skolpersonalen.

Lärare lider av stora arbetsmiljöproblem eftersom de idag får dras med en alltför stor administrativ börda. Den administrativa bördan har också lett till att läraryrket har blivit avprofessionaliserat.

Läxor är idag förknippat med stress och ojämlika förutsättningar för många elever att tillgodogöra sig innehållet i läxorna. Läxorna har blivit en förlängd skoldag. Vi menar att läxor måste ha ett pedagogiskt syfte, till exempel repetition, för att kunna ges till elever. Det måste då bli obligatoriskt för skolor att erbjuda läxhjälp i skolan.

Allt fler unga mår dåligt. Samtidigt får många inte den hjälp de behöver. En skolkurator kan ha upp till 1000 elever och en stor del av alla skolkuratorer tycker att deras arbetsbörda är för stor. Ett max tak i elevhälsan kan minska arbetsbördan och öka elevhälsans tillgänglighet för elever genom att garantera att en skolkurator aldrig har ansvar för mer än ett visst antal elever till exempel. För att förebygga psykisk ohälsa bland elever bör även psykiska hälsokontroller erbjudas.

S-studenters reformförslag är följande:

- Upptagningsområdet ska utgöra grunden för elevunderlaget.
- Skolan ska förstatligas.
- Förbjud vinster som inte återinvesteras i verksamheten.
- På sikt se att skolan drivs i enbart offentlig drift.
- Införa ett transparent system med gemensam kö.
- Minska den administrativa bördan för lärarna.
- Låxor ges endast om de fyller något pedagogiskt syfte.
- Antalet kuratorer ska öka och ett maxtak på antal elever en kurator har ansvar för ska införas.
- Att alla elever erbjuds psykiska hälsokontroller och ska göras av elevhälsan.
- Införa obligatorisk läxhjälp för alla skolor oavsett huvudman.
- Skolpengssystemet ska avvecklas.
- Friskolor ska inte kunna välja bort elever.
- Alla skolor ska ta emot nyanlända.

Fritidshemsverksamhet

Fritidshemsverksamheten är viktig för barn och ungas möjlighet till fritidssysselsättning. I dagsläget är förutsättningarna för barns möjlighet till fritidsverksamhet starkt beroende av var man bor och vad ens föräldrar tjänar. Dessutom stängs många barn ute från fritidshemsverksamheten baserat på föräldrarnas sysselsättning. Alla föräldrar har inte råd med fritidsverksamhet i olika idrotts- eller kulturföreningar på grund av höga avgifter och ofta höga kostnader för utrustning. Här spelar kommunernas fritidshemsverksamhet en viktig roll. Fritidshemmen ska erbjuda alla barn och unga en meningsfull fritid med olika aktiviteter inom både idrott och kultur. En välfungerande fritidshemsverksamhet motverkar klassklyftor och ger barn och unga en meningsfull fritid.

S-studenters reformförslag är följande:

- Alla barn och unga, oavsett föräldrarnas sysselsättning, ska ha rätt till fritidshemsverksamhet
- Fritidshemmen ska erbjuda ett stort utbud av idrott- och kulturinslag med hjälp av lokala föreningar
- Inför ett riktat statsbidrag från kommunerna så att fritidshemsverksamheten kan öka.
- Alla barn ska ha möjlighet att åka på kostnadsfritt sommarkollo

Gymnasieskolan

Precis som grundskolan spelar gymnasieskolan idag en viktig kompensatorisk roll och är en förutsättning för jämlikhet. Gymnasieskolan lider dock också av stora strukturella problem som hämmar en jämlik gymnasieskola.

En gymnasieutbildning är idag avgörande för människors möjlighet till arbete och vidareutbildning och är därmed helt avgörande för jämlikhet.

David Stenvall 2017-4-28 19:10

Kommentar [2]: Lär ut sparande i grundskolan. Saker som skulle kunna läras ut är exempelvis ränta på ränta effekten för att uppmuntra sparande och ett mer jämnt investering i alla samhällsklasser. Hur räntor på fakturer snabbt kan göra att skulder ökar är också en viktig punkt att lära ut.

David Stenvall 2017-4-28 20:48

Kommentar [3]: IT- sektorn växer och kommer fortsätta göra detta. Inrätta programmering i skolan. Detta är nödvändigt för att Sverige i framtiden ska kunna konkurrera på de internationella marknaderna.

Arbetslösheten är högst bland de som saknar gymnasieutbildning. Samtidigt har gymnasieskolan ett viktigt egenvärde för att säkerställa att alla unga får bredda sin kunskapsbas och utvecklas som medborgare i vårt informationsamhälle. Vi förespråkar därför att gymnasieutbildning blir obligatorisk. Möjligheten till gymnasieutbildning ska ges upp till 25 års ålder.

Alla nationella program ska innehålla en bredd av ämnen, däribland bör estetiska ämnen ges större utrymme än idag. De estetiska ämnen är viktiga för att uppmuntra elevernas skapandelust och ta fram kreativa sidor som de kanske trodde inte fanns hos sig själva. Denna typ av kunskap är sedan också till nytta i andra ämnen.

Idag läggs en alltför stor del av ansvaret på ungdomarna som precis gått ut grundskolan för framtiden. Gymnasieskolan måste vara utformad på det sätt att unga inte blir bundna av det val som de gjort som tonåringar. Alla nationella program ska därför ge grundläggande högskolebehörighet.

Samma problematik med skolpengen och vinstjakten som finns i grundskolan förekommer även i gymnasieskolan. Idag tenderar utbildade och erfarna lärare söka sig till samma gymnasieskolor som elever med goda betyg från grundskolan. Gymnasieskolor med elever som har låga meritvärden från grundskolan kompenseras inte i en tillräcklig grad. Grunden för resursfördelningen måste vara att resurserna fördelas efter behov och kompenseras för elevernas bakgrund. Gymnasieskolan ska vara likvärdig över hela landet oavsett huvudman och drift. Som ett sätt att motverka den segregation som råder idag behöver kösystemet till gymnasieskolorna bli ett gemensamt och transparent sådant för att garantera insyn och rättvist urval.

Idag finns ingen begränsning av hur många gymnasieskolor som får finnas med den följd att det råder stark konkurrens mellan skolor som tvingas marknadsföra sig för att få sökande. Risken blir att många skolor får stå halvtomma eller tvingas stänga. Den överetablering av gymnasieskolor som råder måste stoppas och kommuner få ett större inflytande över etableringen av nya skolor.

Dagens betygssystem är otydligt vilket ger upphov till förvirring från både lärarnas men särskilt elevernas sida. Förvirring och tydlighet i de krav som ställs samt vilket betyg som tillslut blir det slutgiltiga skapar stor stress och rättsosäkerhet. Det är oacceptabelt och kräver att förtydliganden i betygskriterierna görs. Kursbetygssystemet bör också ersättas med ett ämnesbetygssystem, allt för att ersätta betygshets och stress med lustfyllt och inspirerande lärande.

För att uppmuntra gymnasieelevers nyfikenhet för forskningen, öppna upp forskningen för fler och därigenom också bredda rekryteringen till akademiska gymnasieskolorna öppna upp för större närvaro av forskning i undervisningen. Disputerad personal kan även utgöra en länk mellan gymnasieskolorna och den pedagogiska och ämnesspecifika forskning som bedrivs på lärosätena, och därmed bidra till ökad kvalitet i undervisningen.

S-studenters reformförslag är följande:

- Göra utbildning på gymnasial nivå obligatorisk.
- Alla nationella program ska ge grundläggande högskolebehörighet.
- Alla nationella program ska innehålla en bredd av ämnen, däribland bör estetiska ämnen ges större utrymme än idag
- Införa ämnesbetyg istället för kursbetyg
- Möjligheten för att få välja att ansöka till folkhögskola direkt vid gymnasievalet ska finnas
- Se en satsning på fler lektorer i gymnasieskolan
- Införa reglering av överetableringen av gymnasieskolor
- Förbjud vinster som inte återinvesteras i verksamheten
- Gemensamma och transparenta kösystem till gymnasieskolorna införs
- På sikt ska gymnasieskolan drivas i enbart offentlig drift
- Alla nationella program ska innehålla praktik.

Livslångt lärande

Inledning

Den socialdemokratiska idén att rätten till kunskap är en fråga om demokrati, frihet och jämlikhet är grundläggande för och genomsyrar hela programmet. Livslångt lärande är som namnet antyder något som pågår under hela livet och inte tar slut någon gång mitt i livet. Idag är utbytbarheten högre och individer behöver kunna lära om och omskolas under hela livet. Grunden för våra förslag på reformer under det här temat är alltså att människor ska kunna få sin första, andra eller kanske tredje chans. Varje människa ska ha de allra bästa förutsättningarna för livslångt lärande, därför är det av yttersta vikt att vi verkar för sänkta trösklar som underlättar deltagandet i olika former av utbildning.

Folkbildning

Folkbildningen brukar beskrivas som demokratins vapensmedja. Den har historiskt erbjudit personer som inte funnit sin plats i det reguljära utbildningssystemet en plattform och en andra chans. Men folkbildningen har också varit folkrörelsernas utbildningssystem. Folkbildningen har haft en emanciperad funktion och den har därför varit en av byggstenarna i den sociala demokratin. Frågan om förutsättningarna för folkbildningen måste därför alltid vara central i den socialdemokratiska utbildning- och kulturpolitiken.

Det svenska samhället är idag mer ojämnt än gårdagens. Vår egen och våra föräldrars bakgrund påverkar i ökad utsträckning våra chanser till en god och konkurrenskraftig utbildning. Skolans kris och konkurrensutsättande har ökat klyftan mellan medelklassens och arbetarklassens barn och dessutom avstannat skolans klassutjämnande arbete. I skolans kris och ojämlighetens spår växer faktaresistens och alternativa fakta som svampar ur marken. Folkbildningens roll är därför viktigare än någonsin och dess utformning och innehåll måste stå oberoende gentemot marknadskrafter och allt för klåfingriga politiker. Folkbildningens frihet och frivillighet måste värnas. Folkbildningen ska finnas lättillgänglig för alla och finansieras av våra gemensamma medel.

Studieförbunden organiserar den svenska folkbildningen. Dessa förbund måste ges goda ekonomiska möjligheter att kunna utveckla folkbildningen och nå ut till fler. Idag arbetar alla studieförbund bland annat med satsningar på "svenska från dag ett" som ett sätt att göra något åt asylsökandes utsatta situation i ett mottagningssystem som inte fungerar. På så sätt fortsätter folkbildningens emanciperade uppdrag att verka i nutid och ge nya marginaliserade verktyg att nå sina drömmar och bli en del av det svenska samhället.

S-studenters reformförslag är följande:

- Upprätta det statliga stödet för att upprätthålla svenska från dag ett i hela landet.

Folkhögskola

Folkhögskolan utgör en viktig del av utbildningssystemet och har en stark och historisk koppling till folkrörelserna. Folkhögskolan bidrar till befolkningens bildning och kan även vara ett alternativt utbildningssätt eller väg till universitet och högskola. På folkhögskolan kan människor få en andra chans. Studier visar även att det finns ett tydligt samband mellan studier på folkhögskola och ideellt engagemang.

Folkhögskolans roll och funktion i den svenska demokratin är viktig att slå vakt om och särskilt dess koppling till ett fritt och levande föreningsliv. En majoritet av landets folkhögskolor drivs av föreningar, de är så kallade rörelseskolor. En minoritet av skolorna drivs av landsting eller kommuner. Studier har visat att skolorna drivna av landsting premieras ekonomiskt av att ha en regional huvudman i relation till rörelseskolorna. Landstingen använder fem gånger mer pengar per deltagare på sina egna skolor än på rörelseskolorna. Detta innebär att rörelseskolorna ofta får arbeta med uppdragsutbildningar och konferensverksamhet för att klara sin ekonomi. En bakgrund till den ekonomiska klyftan mellan de olika typerna av folkhögskolor är möjligheten att göra avdrag för moms. Rörelseskolorna kan inte göra avdrag på ingående moms.

Folkhögskolorna måste ges ekonomiska resurser för att kunna fullfölja och utveckla den funktion de har i samhället. Folkhögskolan måste kunna få fokusera på sitt uppdrag och inte vara nödgad att ge sig ut på jakt efter uppdragsutbildningar eller konferensgäster för att klara sin ekonomi.

S-studenters reformförslag är följande:

- De ekonomiska stöden till landets folkhögskolor ska präglas av likabehandlingsprincipen.
- Rörelseskolorna måste kompenseras för avsaknaden av möjlighet till momsavdrag.
- Gymnasieutbildning från folkhögskola ska ge gymnasiebetyg.

Vuxenutbildning

Med vuxenutbildning avses Komvux på grundläggande nivå eller gymnasienivå, utbildning i svenska för invandrare (SFI) och yrkesutbildning (yrkvux eller lärlingsutbildning).

Vuxenutbildningens demokratiska och kompensatoriska uppdrag måste fortsatt vara centralt. På vuxenutbildningen kan människor få en första, andra eller flera chanser. Idén om anställningsbarhet får inte vara enbart avgörande för vuxenutbildningens form och innehåll. Marknadskrafter hör i regel inte

hemma i vuxenutbildningen, på samma sätt som de inte hör hemma i övriga delar av utbildningskedjan. Vuxenutbildningen ska vara likvärdig över hela landet oavsett huvudman och drift. Lärartätheten och lärarkompetensen måste motsvara det faktiska behovet. Lärare har rätt till trygga arbetsvillkor och möjlighet till utveckling. För många av lärare inom vuxenutbildningen präglas anställningen av otrygghet på grund av ovisshet om resultat av upphandling och korta avtalsperioder. Det försvårar även för ett långsiktigt planerande för verksamheten. Möjligheter till fortbildning och samverkan ska inte vara beroende av utbildningens driftsform. Lärarna måste ha rätt och möjlighet att utföra ett professionellt arbete.

S-studenters reformförslag är följande:

- Vuxenutbildning ska i regel drivas utan vinstintresse
- Lärare ska få rätt till fortbildning och samverkan oavsett driftsform på utbildningen

Komvux

För att fler ska få möjligheten att kunna läsa vidare på högskolan eller yrkeshögskolan behövs en väl utbyggd vuxenutbildning med rätt att läsa in högskolebehörighet och behörighet till yrkeshögskolan, för detta behövs en utbyggnad av Komvux. Alla ska ha rätt till Komvux och antalet platser ska motsvara det faktiska behovet. Möjligheten att komplettera sin högskolebehörighet ska inte vara en fråga om klass. Idag har endast de som inte har fullständig högskolebehörighet möjligheten att få göra det i ett klassrum och det kostnadsfritt.

S-studenters reformförslag är följande:

- Personer som har grundläggande högskolebehörighet men som vill stärka sina förkunskaper inför högskolan ska ha rätt att göra det på plats på Komvux och avgiftsfritt.
- Antalet platser på Komvux ska alltid motsvara individers behov

SFI

En väl fungerande SFI-undervisning är en viktig del i underlättandet av etableringen här i Sverige. Undervisningen ska vara anpassad efter studentens förkunskaper och erfarenheter. Idag är väntetiderna för att få läsa på SFI alldeles för långa. Idag råder det lärarbrist på SFI, vilken är del i förklaringen varför det kan ta tid för studerande att slutföra sin utbildning. Utbildningen ska vara likvärdig över hela landet oavsett huvudman och drift.

S-studenters reformförslag är följande:

- Möjligheten att läsa på SFI ska erbjudas direkt efter att uppehållstillstånd getts och folkbokföring gjorts utan någon kötid
- Införa studielön för studenter som studerar SFI-lärare.
- Förbjuda vinster som inte återinvesterar i verksamheten.
- Finansieringen av SFI ska förstatligas.
- SFI-utbildning ska kunna kombineras med övrig Komvuxutbildning.
- SFI ska erbjudas från den dag uppehållsprocessen påbörjas

Yrkeshögskolan

Yrkeshögskolan spelar en viktig roll och ska fortsatt göra det i den svenska arbetsmarknadspolitik. Med ett mer flexibelt upplägg än högskolan kan yrkeshögskolan inrätta kortare utbildningar som är anpassade efter arbetsmarknadens behov och ge människor möjlighet att snabbt utbilda sig och få tillgång till arbete. Tyvärr har yrkeshögskolan en undanskymd roll i utbildningspolitiken och uppmärksammas för lite bland yrkesvägledare.

Yrkeshögskolan är relevant för alla samhällsklasser och ska lyftas fram som ett viktigt och positivt alternativ för alla elever som funderar på vad de ska göra efter sina gymnasie studier. Samtidigt kan yrkeshögskolan snabbare och mer flexibelt möta kompetensbehovet från näringslivet. Den har också en integrerande funktion och för människor som står långt bort från arbetsmarknaden kan yrkeshögskolans raka spår till arbetslivet vara precis det som behövs för att komma ut ur arbetslösheten.

S-studenters reformförslag är följande:

- Informationsinsatser till studie- och yrkesvägledare om yrkeshögskolans möjligheter bör implementeras, detta uppdrag ska vara kompensatoriskt.
- Yrkeshögskolan ska byggas ut för att möta behovet på arbetsmarknaden och efterfrågan hos medborgare

Omställning och kompetensförsörjning

Lärande och bildning är en kontinuerlig process som sträcker sig över hela livet. Det livslånga lärandet är ett sätt för individen att utvecklas och få ökad frihet. Det bidrar också till ett dynamiskt samhälle där varje människas kompetens och erfarenheter tas tillvara.

I takt med digitalisering och teknikutveckling blir tillgången till vidareutbildning och fortbildning allt viktigare. Teknik ersätter gamla jobb och ger samtidigt upphov till nya arbetstillfällen. Det ställer i sin tur höga krav på individers omställningsförmåga.

Individens ökade behov av att kontinuerligt kunna utveckla och fylla på sina befintliga kunskaper medför nya utmaningar i högskolepolitiken. Studiestödssystemet, antagningssystemet och utbildningsutbudet är anpassade efter en yngre studentgrupp. Äldre studenter och yrkesverksamma har andra behov och förutsättningar.

Som ett exempel behöver möjligheterna att tillgodoräkna sig reell kompetens och validera utländska studiemeriter behöver stärkas. På så sätt kan vi ge alla, oavsett tidigare livsval, en möjlig väg in i den högre utbildningen.

Även studiestödssystemet behöver ses över. Samtidigt anser vi att arbetsgivare bör stå för en del av omställnings- och kompetensutvecklingskostnaden. Det är

inte rimligt att individen, genom belåning och utebliven inkomst, ska stå för hela notan när arbetsgivarna är lika beroende av tillgång till ny kunskap och kompetent personal. Parterna har därför en viktig roll att förhandla fram omställningsavtal. Vidare bör arbetsgivarna även fortsättningsvis bekosta uppdragsutbildningar. Dessutom bör de i större utsträckning låta anställda studera under arbetstid. I gengäld bör staten subventionera och på så sätt underlätta för små och medelstora företag som vill fortbilda sin personal.

Distansförlagda utbildningar och regionala lärcentra är ett effektivt sätt att tillgängliggöra högre utbildning i hela landet. Det möjliggör för personer mitt i livet, inte minst småbarnsföräldrar, som saknar möjlighet att flytta att tillägna sig en högre utbildning. Även praktiska utbildningar som sjuksköterska eller lärare går att ge på distans. De exempel som finns koncentrerar de praktiska momenten till avgränsade perioder då studenterna befinner sig på campus.

Vi vänder oss därför mot den trend där mer individanpassade utbildningsformer som distans-, kvälls- och sommarkurser minskar. Vidare anser vi att utbudet av kurser som möjliggör för de med en akademisk examen att kompetensutveckla sig eller komplettera sin utbildning bör öka.

S-studenters reformförslag är följande:

- Det ska inrättas behovsprövade statliga subventioner till företag för fortbildning av sin personal
- Studiestödssystemet ska reformeras
- Det ska finnas fler distans-, kvälls-, sommar-, och halvtidsutbildningar.

Högre utbildning som samhällsbyggnad

Inledning

Medborgarnas kunskap och kompetens är den viktigaste faktorn för ett lands långsiktiga välbefinnande och tillväxtförmåga. De utmaningar som mänskligheten står inför i det tidiga tjugohundratalet bemöts bäst genom kunskap och solidaritet. Ett enskilt land kan svårt tänkas göra en större och viktigare insats för mänskligheten som helhet än att öka sin egen befolknings kunskapsnivå. Därmed stärks landets konkurrenskraft samtidigt som hela mänskligheten kan berikas av den ökade förståelse för vår omvärld och de nya verktyg för att bemästra den som framkommer.

Sveriges framtid i en global kunskapsekonomi som ett konkurrenskraftigt välfärdssamhälle ligger i mångt och mycket i framgångsrik samverkan mellan universitet och högskolor och såväl näringsliv som offentlig och ideell sektor. Oavsett om det är fråga om gruvindustri, läkemedelstillverkning, förskolepedagogik, stadsbyggnad eller demensvård. Framtiden ligger i att utveckla vårt kunnande inom alla dessa områden och många fler, samt utbilda människor att utföra de avancerade arbeten som krävs. För att detta ska uppnås måste den högre utbildningen vara ett attraktivt val för människor, framförallt för de grupper som idag väljer andra vägar.

En utbyggnad av den högre utbildningen får inte bli en fråga om att prioritera kvantitet över kvalitet. Redan i dag är utbildningen på många håll underfinansierad. För att hantera en simultan ökning av såväl kapacitet som kvalitet kommer det krävas rejäla anslagshöjningar till sektorn. Vi ser inga alternativ om den höjda formella utbildningsnivån ska komma medborgarna till faktisk nytta i en höjd kunskapsnivå.

Akademien har under decennier misslyckats med att ta sitt ansvar för jämställdhet och ligger i dag efter flertalet andra samhällssektorer. Ambitionen med jämställdhetsarbetet inom akademien måste höjas. Endast ett målmedvetet arbete som sätter fokus på ökad jämställdhet kommer ge resultat.

Autonomi och statlig styrning

Majoriteten av Sveriges högskolor och universitet är statliga förvaltningsmyndigheter. Merparten av finansieringen av den högre utbildningen såväl som av forskningen som bedrivs i landet kommer från staten, i förlängningen medborgarna som kollektiv. Därmed äger medborgarna genom staten en självklar rätt att ställa tydliga och långtgående krav gentemot högskolor och universitet vad gäller den verksamhet som bedrivs. Samtidigt skiljer sig universitet och högskolor, dels av historiska skäl men framförallt till karaktären av den verksamhet som bedrivs, från gängse statliga förvaltningsmyndigheter.

Avvägningen mellan autonomi och statlig styrning är en delikat balansgång, utan självklara svar. Forskningsfrågor måste tillåtas formuleras fristående från politiska direktiv. En långtgående grad av autonomi måste säkerställas lärosätena. Samtidigt inser vi att akademins frihet, missbrukad, riskerar resultera i rättsosäkerhet, resursslöseri, korruption, vänskapstillsättningar, maktmissbruk och kvarhållande vid gamla missförhållanden. Lärosätena måste ta sitt ansvar som statliga myndigheter.

Frågan handlar också om vilken aktörs autonomi som ska säkerställas. Lärosätets ledning, forskare och lärare eller studenternas. S-studenter är inte förespråkare för en autonomi som endast gäller universitets och högskolors rektorer och styrelser. Vi bejakar den kollegiala principen i frågor med klar bäring på utbildningens och forskningens kvalitet.

Högskolorna måste ta sitt ansvar för utbildningen. Exempelvis bör lärosätena erbjuda undervisning från lärare som genomgått vetenskapligt grundad högskolepedagogisk utbildning. Om lärosätena inte i tillräcklig grad klarar av att leverera på området kan det bli aktuellt med tydligare statlig styrning.

S-studenter anser därför *att*

- merparten av högre utbildning och forskning ska bedrivas i offentlig regi och vara offentligt finansierad
- det offentliga har rätt att upprätta tydliga direktiv vad gäller ramarna för den icke-akademiska verksamhet som bedrivs vid landets högskolor och universitet
- den kollegiala principen ska värnas i frågor om utbildningens och forskningens kvalitet

Kvalitetssäkringssystem

Kvalité i högre utbildning är en ständigt levande fråga både inom och utanför akademien. Frågan rör studenter, akademien och samhället i sin helhet som en av statens största utgifter och arbetsmarknadens kompetensförsörjning. Vad som konstituerar god kvalitet diskuteras ständigt av de berörda parterna och många har olika idéer om vilka faktorer som bör beaktas. I och med högskolornas relativt starka autonomi är det rimligt att det finns någon form av tillsyn som granskar lärosätenas utbildningar från statsmaktens sida för att säkerställa att det pågår ett kontinuerligt kvalitetsarbete.

Bedömning av utbildningar vid högskolor och universitet bör ta både kvantitativa och kvalitativa mått i beaktning. Båda aspekter är viktiga för att kunna göra en helhetsbedömning om en utbildnings kvalitet. Vilka dessa är bör utformas i dialog och samverkan med högskolans primärt berörda parter. Forskare, studenter, näringsliv och finansärer. Systemet bör vara levande och justeras allteftersom nya lärdomar, perspektiv och diskussioner kring kvalitet dyker upp. Systemet bör också ha ett långsiktigt perspektiv.

Det är rimligt om högskolor och universitet tar reda på om deras studenter blir anställda inom en rimlig tid, hur förberedda de känner sig för arbetslivet och om arbetsgivare finner att den kompetens de rekryterat från högskolan

möter de förväntningar och krav de har. Svenska lärosäten bör ha fortsatt frihet att utforma majoriteten av sina utbildningar fritt och specialisera sig inom olika områden. En ekonomiutbildning i Lund måste inte per automatik ha exakt samma upplägg och innehåll som den har i Umeå eller Helsingborg. Det ger en styrka och motivation till att fortsatt bedriva olika typer av forskning vid olika universitet och högskolor. Ett kvalitetssäkringssystem bör inte eftersträva att påtvinga lärosäten homogenitet och likvärdighet i innehåll utan se till varje utbildnings egna ambitioner och kvalitetsarbete.

S-studenters reformförslag är följande:

- Kvantitativa och kvalitativa mått ska tas i beaktande vid utvärdering av högskolornas kvalité
- De kvantitativa och kvalitativa måtten ska utformas i dialog och samverkan med högskolans primärt berörda parter
- Arbetsmarknadsrelevansen för utbildningar ska utgöra ett av flera kriterier

Resurstilldelningssystem

Ett resurstilldelningssystem för högre utbildning bör vara konstruerat på ett sådant sätt att både lärosäten, ansvariga politiker och samhälle har förståelse för hur och på vilka premisser medel fördelas. Ett transparent tilldelningssystem med förutsägbarhet över en längre tid skapar legitimitet för de som finansierar högskolan. Det nuvarande systemet har många brister men fyller kraven i grunden och dess ambition bör förvaltas.

Ett problem är att per capita ersättningen per student inte har justerats från de rekommenderade nivåerna sedan systemets införande 1993 till en modern nivå. De belopp som nämns i den så kallade grundbulten var rekommenderade lägsta nivåer och inte att anse som normsättande. Samtidigt omfattas högskolorna av det så kallade produktivitetsavdraget för svenska myndigheter. Varje år urholkas tilldelningen, vilket gör att de tillgängliga resurserna minskar. Detta samtidigt som det under lång tid har skett en gradvis expansion av antalet tillgängliga platser. Produktivitetsavdraget behöver avskaffas för den utbildande och forskande verksamheten.

Systemet som går ut på att ersättningen per student är tudelat, där en högskola får en del av pengarna i förskott och en annan del baserat på de poäng som studenterna tar slår hårt mot kvaliteten. Systemet är inte kvalitetsdrivande utan driver utbildningar med lågt söktryck till att sänka kraven istället för att öka kvaliteten. Man bör titta på andra möjligheter att fördela medel, exempelvis genom deltagarersättning per student.

Resurser till högre utbildning tilldelas i två separata pottor som inte får röra varandra. Den ena potten är utbildningsmedel och den andra är forskningsmedel. Många högskolor anser att det skapar mer hinder än möjligheter. Ett samlat anslag av utbildnings- och forskningsmedel bör undersökas, med inriktningen att utbildningen inte nedprioriteras inom lärosätena.

S-studenters reformförslag är följande:

- Fördelning genom helårsprestationer ska ersättas med deltagarersättning per student
- Kraftiga anslagshöjningar till den högre utbildningen per capita med fokus på att höja golvet för de utbildningar med lägst anslag i dagsläget.
- Produktivitetsavdraget för högskolor ska avskaffas
- Ett samlat anslag av utbildnings- och forskningsmedel bör utredas

Arbetslivsanknytning

En högre utbildning ska inte bara utveckla studenternas kompetens och teoretiska kunskap. Den ska även ge verktyg som möjliggör för studenterna att använda kunskapen på arbetsmarknaden och i övriga livet. En god arbetslivsanknytning ger studenter kontakt med potentiella arbetsgivare, låter dem tillämpa teoretiska kunskaper i praktiken och breddar studenternas bild på att använda sin utbildning. Vid examen ska alla studenter ha jämlika möjligheter att få ett kvalificerat arbete.

Det är viktigt att poängtera att en högre utbildning ska ge breda kunskaper och kompetenser. Utbildningar som anpassas för specifika arbetsgivare eller arbetsuppgifter riskerar att bli alltför snäva och därmed mindre användbara i en bredare kontext. Det kan till exempel försämra individens framtida omställningsförmåga. Vi menar att den högre utbildningen behöver bli bättre på att utveckla och synliggöra studenternas generiska kunskaper, det vill säga kontextoberoende kunskaper.

Det finns många exempel på hur arbetslivsanknytning kan se ut. Olika former passar olika utbildningar. Praktik och arbetsplatsförlagda examensarbeten är två uppskattade exempel på arbetslivsanknytningsinslag. Vi vill att dessa former av arbetslivsanknytning ska komma fler till del. Vi anser att alla studenter på kandidatprogram och längre programutbildningar ska erbjudas en längre sammanhållen praktik hos en för utbildningen relevant arbetsgivare. Kunskaper och erfarenheter från praktikperioden ska integreras i den övriga utbildningen. Dessutom vill vi att studenter ska beredas möjlighet att skriva sina kandidat- och examensarbeten tillsammans med en arbetsgivare eller ett forskarlag.

Idag upplever alltför många studenter att arbetslivsanknytningen brister. Samverkan med arbetslivet inom ramen för utbildningen är en nedprioriterad fråga på många lärosäten och utbildningsinriktningar. Dessutom är uppföljningen av hur det går för studenter efter examen näst intill obefintlig. Vi vill skärpa incitamentet och stärka resurserna till lärosätena för att säkerställa en relevant koppling mellan studier och arbetsliv. Om lärosätena åläggs att följa upp sina studenter efter examen och att genom att inkludera alumnuppföljningar i kvalitetssäkringsarbetet kan det säkerställas att utbildningarna förbereder för arbetslivet.

S-studenters reformförslag är följande:

- Alla högskolor ska ha karriärcentrum
- Alla studenter ska erbjudas minst en termin praktik
- Alla utbildningsplaner ska ha ett innehåll om hur arbetslivet knyts an till utbildningen

Forskningspolitiken

Via forskningen lär vi oss om vår värld, vårt samhälle och oss själva. Genom forskningen utvecklar vi de kunskaper och de verktyg som möjliggör en bättre värld. De senaste århundradenas oerhörda materiella framsteg bär vittne till den enorma potential som finns att hämta i utvecklingen av mänsklighetens samlade kunskap. Samtidigt är forskning och innovation i framkant en förutsättning för Sveriges konkurrenskraft i en global kunskapsekonomi.

S-studenter vill se en forskningspolitik som tillåter och ger goda förutsättningar för nyfikenhetsiniterad forskning och för samverkan med det omgivande samhället. Forskningspolitiken har i alltför hög grad präglats av synen att framstående forskning kan beställas fram. Tvärtemot intentionen har excellenssatsningarna och de strategiska forskningsområdena inte visat sig ge önskad effekt vad gäller forskningens kvalitet, samt varit rent kontraproduktiva för jämställdheten.

Trenden mot ökad andel externfinansiering måste brytas till fördel för en ökad andel basanslag. Forskningen tjänas bäst av att staten ger förutsättningar för en bred och mångsidig grundforskning. Samtidigt som forskningsfinansiärer har ett självklart intresse av att få resultat av sin finansiering måste den statliga forskningspolitiken i högre grad inse att de viktigaste och samhällsförändrande innovationerna inte kan beställas av politiken.

En feministisk forskningspolitik är en förutsättning för en jämställd akademi såväl som ett jämställt samhälle. Fler kvinnor än män studerar idag på Sveriges universitet och högskolor men fortfarande är majoriteten av den forskande personalen män. Ambitionerna måste höjas vad gäller andelen kvinnliga professorer. De kvantitativa målen för andelen forskningsanslag som går till kvinnliga forskare bör vara höga och efterlevas strikt.

Fördelningen av forskningsanslag missgynnar idag kvinnor då de ofta tar ett större ansvar för såväl hemmet som undervisning och administration och därför inte har lika mycket tid över till forskning. Fördelningen av forskningsanslag måste reformeras så att kvinnor slutar missgynnas. Fördelningssystemet bör ta större hänsyn till forskningsämne och intentioner än den tid forskaren lagt föregående år på sin forskning.

För att få fler kvinnor till högre akademiska poster måste man från nationellt håll ta initiativ för att tidigt intressera kvinnor för en akademisk karriär.

S-studenters reformförslag är följande:

- Det icke-konkurrensutsatta basanslagets andel av forskningsfinansieringen måste öka

- Forskningspolitiken i större utsträckning måste präglas av ett jämställdhetsperspektiv
- Medel ska tillsättas för att utveckla anonymiseringsprocesser för bedömningar av forskningsansökningar till statliga forskningsfinansiärer
- Säkerställ genuskompetens för bedömare av forskningsansökningar hos forskningsråden

Doktorandutbildningen

Den sociala snedrekryteringen är större till forskarutbildning än till grundutbildning. Fler män än kvinnor påbörjar forskarutbildning trots att kvinnor utgör en större andel av studenterna. Detta är problematiskt ur ett demokrati- och jämlikhetsperspektiv. Samhällsekonomiskt innebär det ett betydande begåvnings- och resursbortfall när människor systematiskt trängs ut från högre utbildning och forskning.

Lärosätena bör i större utsträckning än idag arbeta för att fler studenter från underrepresenterade grupper ska påbörja en doktorandutbildning och fortsätta en akademisk karriär. En stark och tydlig koppling till forskningen under studiernas gång är av vikt för att minska steget mellan grundutbildning och vidare akademisk utbildning.

Lärosätena bör också redan tidigt i grundutbildningen introducera studenter för möjligheten att forska. En transparent antagningsprocess och offentlig utlysning av alla doktorandtjänster är centralt.

2015 var 32 procent av forskarna vid svenska universitet och högskolor visstidsanställda. Avsaknaden av tydliga karriärvägar för disputerad personal inom akademien tillsammans med långa och upplevt osäkra perioder av anställning som forskare riskerar leda till att kompetent personal inom akademien inte väljer att fortsätta som forskare samt förstärka snedrekryteringen. Att behålla kompetenta forskare inom akademien är en förutsättning för att svensk forskning ska stå stark även i framtiden. För att främja återväxten och för att högskolor ska kunna rekrytera och behålla unga forskare behövs det tydliga karriärvägar efter doktorsexamen.

Alla doktorander ska vara anställda av lärosätet från och med första utbildningsdagen. Stipendier skapar problem med sociala skyddsnet och bidrar till ett otydligt arbetsgivaransvar. Stipendier som ersättning för arbete ska därför inte förekomma. Doktorandutbildningen ska hålla hög kvalitet och präglas av en god arbetsmiljö liksom god handledning.

S-studenters reformförslag är följande:

- Alla doktorander ska erhålla anställning från dag ett
- Forskarstuderande ska ha tydliga och förutsägbara karriärvägar efter avgiven doktorsexamen
- Ett tydligt jämställdhetsperspektiv vid utformningen av karriärvägarna i högskolan
- Forskarstuderandes rätt till förlängning av tjänst vid sjukdom, föräldraledighet, fackliga/studentfackliga uppdrag samt undermålig handledning förtydligas

Internationalisering och mobilitet

Vi lever i en globaliserad värld där avstånden mellan olika länder och kulturer ständigt minskar och där arbetsmarknad och studier rör sig mellan olika nationsgränser. I denna samtid måste den högre utbildningen lära ut och ta tillvara på internationalisering. Idag mäts ofta internationalisering i antalet in- och utresande studenter, vilket är en grundpelare i det internationaliseringsarbete som den högre utbildningen gör men är inte tillräckligt.

Internationalisering är viktigt för att studenterna ska kunna driva på för en hållbar förändring i vårt globala samhälle. Utbildningarna måste därför genomsyras av ett internationellt förhållningssätt. Regeringen behöver ta fram en ny nationell plan för internationalisering i den högre utbildningen som inte enbart fokuserar på utbytet av studenter, utan också på andra erfarenheter.

Införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter var en drastisk ändring av högskolepolitiken och ledde till en ökad homogenitet bland studenter från länder utanför EU och ESS. Reformen har dessutom slagit extra hårt mot studenter från utvecklingsländer och med ekonomisk utsatt bakgrund.

Utländska doktoranders kompetens och perspektiv är en värdefull resurs. Krångliga och stelbenta regelverk utgör hinder för de som vill stanna och arbeta efter disputation. Det är ett slöseri med kompetens när nydisputerade tvingas lämna landet. Därför anser S-studenter att regelverket för arbetstillstånd behöver ses över så att nydisputerade doktorander som vill arbeta i Sverige får möjlighet.

Mobiliteten bland forskare och doktorander inom landet är för låg vilket hämmar forskningsutvecklingen. Det är alltför vanligt att nyanställningar rekryteras inom den egna högskolan vilket främjar vänskapskorruption. Utvecklingen måste gå mot att högskolorna anställer i huvudsak doktorander och forskare från andra högskolor än sitt egna. Här behöver statsmakterna ta ett tydligare ansvar då högskolorna själva uppenbart själva misslyckas.

S-studenters reformförslag är följande:

- att studieavgifter för utländska studenter inte ska förekomma
- att regelverket för arbetstillstånd ska ses över
- att utbytesstudenters formella status och rättigheter ska förtydligas
- att internationella studenters möjligheter till och förutsättningar att delta i studentinflytandet ska stärkas
- regeringen bör utforma nationella riktlinjer för att öka forskningsmobiliteten
- regeringen bör kräva att högskolorna redovisar hur de arbetar strategiskt och kvantitativt med forskningsmobilitet i sina årsredovisningar

Studentinflytande

De studerandes rätt till inflytande över sin utbildning och situation är en fråga

om kvalitet och effektivt resursutnyttjande - men också om demokrati och människosyn. I S-studenters bejakande människosyn är vi övertygade om att högre utbildning såväl som samhällen i stort bedrivs bäst, mest effektivt och rättvist, när alla i processerna deltagandes erfarenheter, åsikter och kunskaper tillvaratas och tillåts utvecklas i fritt samspel människor emellan.

Studentinflytande är en av grundvalarna för våra lärosäten. I lag finns reglerat att studenterna har rätt att utöva inflytande över utbildningen vid universitet och högskolor och att respektive lärosäte ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Att studera vid lärosätet innebär därför ett ansvar att vara med och utveckla det. S-studenter ser positivt på en utveckling som innebär ökat inflytande, ökad medverkan och ökat ansvarstagande för studenterna.

Studentkårerna är det primära verktyget för studenternas inflytande. Genom studentkårerna skapas en demokratisk plattform för studenternas inflytande som också ger organisatoriskt stöd, samordning och kunskapsöverföring. Därtill är studentkårerna kostnadseffektiva och drivs av studenterna själva. Valfungerande studentkårer bör ligga i studenternas, lärosätenas och statens intresse.

Avskaffandet av det obligatoriska kårmedlemskapet 2010 var ur många perspektiv välmotiverat. Ett återinförande av obligatoriet är varken realistiskt eller önskvärt. Däremot vidtog dåvarande regering inte nödvändiga åtgärder för att säkerställa ett fortsatt starkt eller ännu hellre stärkt studentinflytande. Framförallt gäller detta studentkårernas ekonomiska förutsättningar. Studentkårerna måste säkerställas en rimlig nivå av ekonomiskt oberoende gentemot sina respektive lärosäten. Det statliga stödet till studentkårerna behöver höjas.

S-studenters reformförslag är följande:

- att det direkta statliga stödet till studentinflytande behöver höjas kraftigt

Sommarkurser och treterminssystem

Sommarterminen utgör idag en outnyttjad resurs. Om studenter på såväl högskola som yrkeshögskola tillåts plugga under sommarmånaderna skulle det lösa tre samhällsproblem samtidigt: förkortad studietid, minskad ungdomsarbetslöshet samt tryggad sommarekonomi.

Genom att låta studenter studera även under sommaren är det möjligt att korta tiden till examen med upp till ett år. Det skulle dessutom minska konkurrensen om sommarjobb och därmed bidra till en bättre matchning på arbetsmarknaden. Majoriteten av alla utlysta sommarjobb kräver nämligen inte mer än gymnasiekompetens. Slutligen skulle ett treterminssystem på ett effektivt sätt trygga studenters behov av sysselsättning och inkomst under sommarmånaderna.

Vidare anser vi att ett treterminssystem kan främja breddad rekrytering. En tryggare ekonomi under sommarmånaderna liksom möjligheten att slutföra

sin utbildning på kortare tid skulle bidra till att göra den högre utbildningen, och längre utbildningar i synnerhet, mer attraktiva för studenter från studieovana hem. Tröskeln att söka ett fyraårigt program är lägre jämfört med att söka ett femårigt.

Som ett första steg mot ett treterminssystem vill vi se en kraftig förstärkning av antalet relevanta sommarkurser. Sommarkurserna ska gå att räkna in i en examen eller erbjuda relevant breddning av en examen.

S-studenters reformförslag är följande:

- I ett första skede ska fler program anpassas till ett treterminssystem
- Vidare ska det erbjudas fler enskilda kurser som möjliggör att studera i enlighet med ett treterminssystem
- På lång sikt ska treterminssystem bli norm

Vägen in till högskolan, genom och ut ur högskolan

Inledning

Förutsättningarna att studera ser olika ut beroende på vilken bakgrund man kommer ifrån. För den som kommer från ett studievant hem är det mera en självklarhet samtidigt som det ofta inte är samma självklarhet för de som kommer från studieovana hem. Det skapar en olycklig asymmetri där vissa grupper ser det som en självklarhet medan andra kuvar sig inför tanken. Den socialdemokratiska idén är ju att alla ska ha rätt till all typ av utbildning oberoende av bakgrund.

Akademin ska vara en plats för alla. Det är en medborgerlig rättighet som ska ligga alla lika nära i tanke och handling att söka sig till oavsett bakgrund och vilka förutsättningar en har. Alla behöver inte söka sig till högskolan men ingen ska välja bort det på grund av rädsla eller ojämlika förutsättningar.

Akademi i hela landet

Högskolor har en avgörande betydelse för att hela Sverige ska utvecklas och leva. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att varje högskola och universitet har ett nationellt utbildnings- och forskningsuppdrag. En högskola finns inte enbart till för regionen den befinner sig i, eller de företag som verkar där. S-studenter vill se en högskolepolitik som ger lärosätena resurser och förutsättningar att bedriva forskning och utbildning av hög kvalitet i hela landet och som stimulerar samverkan med det omgivande samhället.

Den regionala tillgängligheten är en viktig fråga för rekryteringen till högskolan. Samtidigt är det inte rimligt att förvänta sig att varje lärosäte ska kunna tillhandahålla alla utbildningar som en region kan tänkas efterfråga. S-studenter anser att lärosätena ska ha möjlighet att profilera sig på den forskning och utbildning de har kompetens för.

Kunskapen som förmedlas via den svenska utbildningen ska vara tillgänglig för alla människor i samhället, oavsett bakgrund. Därför vill vi att studentpopulationen ska spegla samhället i stort. Arbetet för en heterogen och representativ grupp av studenter är dock inte enbart viktigt av demokratiska skäl. Vi anser att en grupp som består av människor med olika bakgrunder, erfarenheter och perspektiv att föredra framför en homogen studentgrupp. Högskolan är dessutom ett potentiellt kraftfullt instrument för att minska klyftorna i samhället.

S-studenters reformförslag är följande:

- Det ska vara möjligt att tillgodogöra sig en akademisk utbildning oavsett var i landet man bor
- Högskolor och universitet ska uppmuntras till att förlägga fysisk utbildning på olika platser i landet.
- Möjligheten att avskriva studielånen för de som flyttar till landsbygden efter avlagd examen ska införas

Breddad rekrytering och breddat deltagande

Utbyggnaden av högre utbildning och de regionala högskolorna var en medveten socialdemokratisk strategi för att utveckla kunskapssamhället. En utökad tillgång på utbildningsplatser är också en grundförutsättning för att bredda rekryteringen till högskolan eftersom det ger fler möjlighet att läsa vidare. Trots den kraftiga expansionen av högre utbildning består den sociala snedrekryteringen. För att motverka och bryta både könssegregationen och den sociala snedrekryteringen i högre utbildning behöver personer ur underrepresenterade grupper söka sig till fler utbildningsområden. Exempelvis har unga kvinnor mer än tillräckliga meritvärden för att bli antagna till ingenjörsutbildningar och vice versa för unga män till förskollärarytbildningar. Men de söker sig i alldeles för låg utsträckning till utbildningarna för att akademien ska bli jämställd. Den sociala och könsmässiga snedrekryteringen till högre utbildningen ska motverkas.

S-studenters reformförslag är följande:

- Det bör även finnas goda möjligheter för blivande studenter att jämföra utbildningar avseende deras innehåll och utfall för att minska osäkerheten i utbildningsvalet
- Högskolor ska i sin årsredovisning redovisa för sitt arbete med pedagogisk utveckling

Ett breddat antagningssystem

Gymnasiebetygen spelar en avgörande roll för antagningen till populära utbildningar där det råder konkurrens om platser. I brist på en likvärdig skola missgynnar den betygsbaserade antagningen elever från studieovana hem, eftersom de tenderar att ha sämre förutsättningar i såväl hem- som studiemiljön att uppnå höga studieresultat. Antagningssystemet missgynnar även personer som bestämmer sig för att läsa vidare mitt i livet. Därför anser vi att den betygsbaserade antagningen bör kompletteras med en för lärosäten obligatorisk alternativ väg in i högskolan som ger en rättssäker och rättvisande bild av den sökandes förkunskaper och motivation. Antagningssystemet ska också ta hänsyn till att grundläggande behörighet kan uppnås på annat sätt än genom studier, även yrkeserfarenhet ska kunna räknas som grundläggande behörighet. Rättssäkra behörighetsprov bör införas för att fastställa människors grundläggande behörighet.

S-studenters reformförslag är följande:

- Rättssäkra behörighetsprov för att säkerställa grundläggande behörighet för personer över 24 år med arbetslivserfarenhet ska införas.
- Alla utbildningar ska redovisa hur de ska använda det alternativa urvalet
- Antagningskvoterna ska förändras så att största delen av antagna ska antas med gymnasiebetyg.
- Högskoleprovskvoten i antagningen ska sänkas.

Breddat deltagande

Lika viktigt som att bredda rekryteringen till högskolan är det att skapa likvärdiga förutsättningar att slutföra studierna. Studenternas möjlighet att tillgodogöra sig en utbildning påverkas idag av deras klassbakgrund, kön, etnicitet, sexualitet och funktionalitet. Som ett exempel är studenter från studieovana hem är överrepresenterade i statistiken över studieavhopp.

Det krävs ökade resurser till stödfunktioner och initiativ som syftar till att ge alla studenter jämlika förutsättningar att slutföra sin utbildning. Det kan till exempel handla om kurser i litteratursökning, akademiskt skrivande och studieteknik.

Vidare är det viktigt att studenter får möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen på flera sätt. För att fler ska kunna delta och på lämpligt sätt ta del av undervisningen är det viktigt att öka möjligheterna att delta på distans.

Personer med någon form av funktionsnedsättning ska ges samma möjligheter till delaktighet vid högskolan. I grunden är det samhället som väljer vilka hinder det ställer upp för människor med olika förutsättningar. Skulden ska aldrig ligga på den som drabbas av ett hinder. Det får heller aldrig bli en ekonomisk diskussion om en student ska få tillgång till de hjälpmedel och anpassningar som krävs för att hen ska kunna bedriva sina studier. Kurslitteratur är idag kostsam och lärosätena ska aktivt arbeta för att kostnaderna för kurslitteratur för den enskilda studenten ska fås ner.

S-studenters reformförslag är följande:

- Förbättrade möjligheter att delta i undervisning på distans.
- Lärosäten måste ge studenter tillgång till de hjälpmedel som behövs
- Utökade resurser till stödfunktioner
- Vid antagningsbesked ska det finnas möjlighet att genom antagning.se meddela kursansvarig om sina medicinskt dokumenterade behov
- Studenter som använder sommaren för att komma ikapp med sina studier ska ha rätt till stöd från lärosätet.
- Lärosätena ska underlätta möjligheten att dela i utbildning på distans.

Trygghet under utbildningen

Studenter är under sin studietid idag i mångt och mycket otrygga. Detta hindrar många presumtiva studenter att söka sig till högre utbildning då de inte vågar riskera att mista inkomst eller tvingas möta bristen på bostad. För att alla människor ska kunna ta steget till högre utbildning är det av största vikt av att trygghetssystemen för studenter är välfungerande, inkluderande och seriösa.

Studiemedel

Studenters socioekonomiska bakgrund ska inte styra möjligheten att studera på högskolan. Klassbakgrund och ekonomiska förutsättningar påverkar studenternas benägenhet att ta ekonomiska risker samt möjlighet att leva på ett lågt studiemedel under en tid. För att ge alla studenter lika förutsättningar att studera är det viktigt att alla studenter kan garanteras en säker inkomst under studietiden.

Studenter som inte klarar sin ekonomi riskerar att avbryta sina studier, antingen genom att hoppa av helt eller genom att de tvingas arbeta och därmed inte kan fokusera på sina studier. Införandet av studielön skulle bidra till studenter kan försörja sig under sin studietid men också slippa en livslång skuldsättning. Detta skulle leda till att fler från studieovana hem och att personer med lång yrkeserfarenhet vågar ta steget till högre studier. Tills dess att studielön införs är det viktigt att dagens studiemedelssystem omformas så att minst hälften av beloppet består av bidrag och justeras efter samhällets pris- och löneutveckling.

Idag finns det en stor brist på kompetent personal i många landsbygdsorter och -kommuner. Det finns också en brist på kompetent personal inom många yrken, till exempel lärare, sjuksköterskor med mera. För att göra det attraktivt för människor att flytta till landsbygden och att studera till bristyrken ska studielånet successivt avskrivas för dessa grupper av människor. Detta system ska tillämpas under den tid studiemedelssystemet finns kvar.

För det livslånga lärandet kan fribeloppet också ha en motverkande effekt där äldre yrkesaktiva som funderar på en omställning men oroar sig över hur de ska ha bibehållen livskvalité. Detsamma kan gälla unga arbetare som ser inkomstbortfallet mellan sitt arbete och studier. För arbetaren kan det vara avgörande att de har möjlighet att arbeta extra under sina studier och heltid på sommaren för att de ska vilja studera på en högskola. Samtidigt motverkar det också studenternas möjligheter att ha adekvata extraanställningar som ligger inom ramen för deras utbildningsområden.

S-studenters reformförslag är följande:

- Studielön ska införas på sikt

- Studiebidragets andel av studiemedlet bör höjas omgående
- Inkomster under sommarmånaderna inte ska räknas in i fribeloppet.
- Studielånet ska avskrivas successivt för de som utbildar sig till bristyrken samt de som tar arbete i landsbygdsorter och -kommuner med behov av kompetenstillförsel
- Studiemedlet ska höjas till en nivå som försäkrar en god levnadsstandard under hela året.

Skyddsnet för studenter

Socialförsäkringssystemet ska tjäna som en säkerhet för alla vid sjukdom, föräldraskap eller andra skeenden i livet. Rätt utformat ökar socialförsäkringssystemet jämlikheten i samhället, medan ett svagt och illa konstruerat socialförsäkringssystem förstärker ojämlika villkor. För att alla människor ska kunna och våga ta steget till högre utbildning behöver det finnas ett starkt socialförsäkringssystem även för studenter. Det främjar trygghet och stärker därmed individens benägenhet att investera i sig själva genom att studera vidare.

Studenter som blir sjukskrivna får ingen sjukpenning, men väl möjligheten att behålla studiemedlet. Vid sjukdom i mer än 30 dagar skrivs lånedelen av och meritkraven från CSN minskar i förhållande till sjukskrivningens längd. Det innebär i praktiken en månads karenstid för studenter, vilket inte är acceptabelt.

Vidare är det endast möjligt för studenter att sjukskriva sig på heltid. Detta skapar inläsningseffekter där studenter tvingas till mer omfattande sjukskrivningar än nödvändigt. Det är viktigt att sjuka studenter har möjligheten att successivt återuppta sina studier efter förmåga. För att en student, efter en tids sjukskrivning, ska kunna återuppta sina studier och återgå till studie- och arbetsmiljön på lärosätet krävs aktiva insatser och ett tydligt ansvar.

Som student ska det vara enkelt att skydda en eventuellt upparbetad sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Idag kan studenter enbart skydda sin SGI om de tar studiemedel under samtliga studieveckor. Det skapar en rad problem. Möjligheten att skydda sin SGI bör istället grunda sig på studiernas omfattning och studieprestationer, och därmed fränkopplas studiestödet.

Idag saknas det ett skydd för studenter som blir arbetslösa efter examen. Endast ett fåtal studenter kvalificerar för a-kassa. Det bristande skyddsnetet innebär inte enbart en otrygghet för studenter. Det riskerar dessutom att försämra matchningen på arbetsmarknaden. Studenter som av ekonomiska skäl känner sig pressade att ta anställningar som inte motsvarar deras utbildningsnivå tränger nämligen undan grupper med lägre utbildning från samma jobb. Det måste finnas ett skydd mot risken att stå utan jobb efter examen.

S-studenters reformförslag är följande:

- Karenstiden för studenter ska kortas till sju dagar
- Studenter med kroniska sjukdomar ska vara undantagna karensdagar.

- Studenter ska kunna vara sjukskrivna på deltid och samtidigt erhålla en inkomst som motsvarar ett fullt studiemedel
- lärosätena ska säkerställa att det finns god tillgång till rehabilitering samt att de ska få riktade anslag till detta ändamål
- Möjligheterna till sjukpenninggrundande inkomst ska vara kopplade till studieprestation
- Studenter ska kunna ansöka om a-kassa baserad på grundbeloppet villkorat mot att de har avslutat en högskoleutbildning och är aktivt arbetssökande efter examen

Studiemiljö och hälsa

Många studenter lider av ohälsa. Problem med trötthet, stress, oro, depression, ångest och sömnsvårigheter är alltför vanligt och ohälsan tycks öka under studietiden. Det är inte klarlagt vad som orsakar studenters hälsa men troligt bidrar såväl faktorer i studiemiljön som studenters otrygga förhållanden i övrigt. Studenter som mår dåligt under studietiden bär med sig ohälsan in i arbetslivet.

Trots att ohälsa bland studenter är ett utbrett problem med långsiktiga konsekvenser är statens arbetsmiljösatningar utformade på ett sådant sätt att de inte når student- eller elevpopulationer. Folkhälsomyndigheten har förvisso satsat på att minska studenters alkohol- och substansbruk, men dessa åtgärder missar kvinnliga studenter eftersom de oftare lider av annan psykosocial problematik. Vidare är det svårt att få forskningsmedel för att undersöka de brister i studiemiljön som orsakar ohälsan.

Studenter måste också, precis som arbetstagare, säkerställas en trygg fysisk studiemiljö under sina studier, både i lärosätets lokaler och på den praktik som många studenter utför. Studenter ska inte riskera att bli sjuka eller utsättas för risken att drabbas av olycks- och dödsfall på grund av sina studier.

S-studenters reformförslag är följande:

- Statens satsningar på arbetsmiljö även täcker elever och studenters hälsa och studiemiljö
- Studenthälsan ska byggas ut och vara jämlik på alla lärosäten
- Lärosätena ska säkerställa och kartlägga studenters fysiska och psykiska arbetsmiljö.
- Studenter ska få mer lärarledd tid.

Bostäder för studenter

Studenter är en relativt unik grupp på bostadsmarknaden. Ingen annan samhällsgrupp präglas av lika säsongsbaserade bostadsbehov och omflyttningar. Vidare är den genomsnittliga boendetiden i studentbostäder betydligt lägre än i det övriga hyresbeståndet, och studenters möjlighet att efterfråga bostadsrätter är avgränsad till en privilegierad minoritet. Därför behövs just studentbostäder som kategoribostäder, även i ett samhälle med liten eller ingen bostadsbrist. Hyran åter idag upp en stor andel av studiestödet. Staten bör därför investera i ett större utbud av bostäder för

studenter, både studentbostäder och prisvänliga hyreslägenheter. Det ska finnas tilläggsbidrag tillgängliga för de som har extra stora utgifter, exempelvis föräldrar.

S-studenters reformförslag är följande:

- Tillgången till billig och campusnära kommunal mark för studentbostäder behöver öka
- Stora fördröjnings- och osäkerhetsmoment i planprocessen undanröjs
- Byggreglerna för bland annat brandceller anpassas för att tillåta fler kollektiva boendelösningar för studenter
- Regeringen utökar sina ägardirektiv till Akademiska Hus att frigöra ytterligare mark för campusnära studentbostäder
- Statliga investeringsstöd till bostäder för studenter
- Bostadsbidraget bör bli mer lättillgängligt för studerande och ska exkludera studiefria månader.

Ett systematiskt arbete mot diskriminering

Alla lärosäten ska erbjuda en miljö där alla människor kan studera på lika villkor och känner sig välkomna. Studenter ska inte drabbas av orättvisor på grund av sin bakgrund. Därför krävs ett aktivt engagemang och arbete för att förhindra att dolda mekanismer för utestängning tar sig uttryck. Lärosätet måste synliggöra normer och tillämpa ett inkluderande arbetssätt. Det är nödvändigt att alla lärosäten aktivt arbetar med att integrera jämlikhets- och mångfaldsperspektiv i samtliga delar av verksamheten. Vidare bör lärosätet informera studenter om deras rättigheter och skyldigheter angående likabehandling.

För att uppnå en högre utbildning där alla kan studera på lika villkor måste ett systematiskt arbete ske mot diskriminering. Patriarkala strukturer och normer som styr sexualitet och könsidentitet avspeglas och reproduceras även i högskolans undervisning och forskning. På samma sätt återfinns rasismen inom samhället även inom akademien. Det är därför viktigt att lärosätena bemöter rasistiska samt homofoba tendenser och att de bedriver ett proaktivt antidiskriminerande arbete.

Vidare menar vi att HBTQ-, mångfalds- och normkritiska perspektiv istället ska lyftas fram i den högre utbildningen. Därigenom kan kompetensen inom området stärkas bland såväl studenter som lärare och bidra till att bekämpa heteronormen, patriarkala strukturer och rasism. Därför måste normkritiska perspektiv genomsyra alla utbildningar. Det gör dessutom utbildningarna bättre och mer verklighetsförankrade.

S-studenters reformförslag är följande:

- All personal inom den högre utbildningen ska genomgå fortbildning i normkritik
- Regeringen ska ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för antidiskrimineringsarbete för högskolor
- Jämställhetsambitionerna inom akademien måste höjas kraftigt